Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päiväys
Datum

Dnro
Dnr

Ympäristöneuvos Timo Turunen

Lausunto
11.2.2019

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Viite
Hänvisning

Asia
Ärende

**VNS 8/2018 vp Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelusta**

Ympäristöministeriön mielestä selonteon ehdotukset valtakunnallisen liikennejärjestelmän valmistelusta ovat kannatettavia. Valmistelu esitetyllä tavalla tukee liikennejärjestelmän pitkäjänteistä kehittämistä, joka on yhteiskunnallisesti vaikuttavaa ja tulevaisuuden tarpeisiin vastaavaa sekä kestävää kehitystä edistävää. Oleellista on myös se, että alueidenkäytön ja liikennejärjestelmän suunnittelu, varsinkin valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, toimivat tiiviissä vuorovaikutuksessa ja tukevat toisiaan.

Ympäristöministeriö haluaa painottaa erityisesti seuraavia näkökohtia:

Liikennejärjestelmän kehittämisen tavoitteet ja päämäärät

- Tarkastelu tunnistaa hyvin ilmastonmuutoksen torjunnan ja muita keskeisiä yhteiskunnallisia tarpeita. Näiden lisäksi on hyvä painottaa varautumista sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä muihin ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Liikennejärjestelmän kehittämisellä on vaikutusta myös luonnon monimuotoisuuden sekä luonnon- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymiseen.
- Liikenteen päästötavoitteen ottaminen valtakunnallisen suunnitelman lähtökohdaksi on tärkeää. Tavoitteeseen tulisi pyrkiä laajalla keinovalikoimalla, jota on kuvattu mm. ILMO-työryhmän raportissa. Raportissa todetun mukaisesti valtion tulisi toteuttaa päästöjä vähentäviä (raide)hankkeita, ja pidättäytyä päästöjä lisäävistä väylähankkeista. Päästövaikutusten arviointia tulisi tehdä koko liikennejärjestelmän tasolla. CO2-päästöjen lisäksi on kuitenkin tärkeää huomioida myös muut liikenteen ympäristöhaitat kuten melu, tilantarve ja elinympäristön laatutekijät.
- Suurien kaupunkiseutujen liikennejärjestelmän ja yhdyskuntarakenteen toimivuus tulee nähdä valtakunnallisesti merkittävänä kysymyksenä. Kaupunkiseutujen liikennesuoritteiden ohjaamisella kestäviin liikkumismuotoihin voidaan merkittävästi vaikuttaa päästöihin, minkä lisäksi kaupunkiseutujen liikenteen sujuvuus on keskeistä myös talouden ja asukkaiden hyvinvoinnin kannalta.

Valmisteluprosessi

- Selonteossa kuvattu suunnitelman laatimisprosessi on tarkoituksenmukainen sen edetessä johdonmukaisesti ja perustuessa muun muassa tiiviiseen vuorovaikutukseen ministeriöiden ja muiden tahojen kanssa sekä vaikutusten arviointiin suunnittelun eri vaiheissa. Erilaisten rahoitustasojen skenaariot tuovat realismia suunnitelman laadintaan.

- Valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta tulee lain mukaan tehdä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun ns. SOVA-lain (200/2005) 4 §:n tarkoittama ympäristöarviointi. Aikataulullisesti on tärkeää varata riittävästi aikaa SOVA-prosessiin kuuluville kahdelle kuulemiselle sekä todennäköisesti sovellettavalle SOVA-lain 10 § mukaiselle kansainvälisen kuulemisen prosessille valtioiden rajat ylittävistä vaikutuksista.
- Vaikutusten arvioinnin tulee, kuten selonteossa on kuvattu, olla kiinteä osa suunnitteluprosessia, ja sen tulosten tulisi aidosti ohjata paitsi suunnittelun lopputuloksen muodostamista niin myös päätöksentekoa ja suunnitelman toteuttamista ja sen seurantaa.
- Ympäristöarvioinnin huolellinen suunnittelu yhdessä liikennejärjestelmäsuunnitelman ohjelmoinnin kanssa on ensiarvoisen tärkeää arvioinnin onnistumiselle ja kytkemiselle mahdollisimman hyvin osaksi suunnitelman valmistelua.